

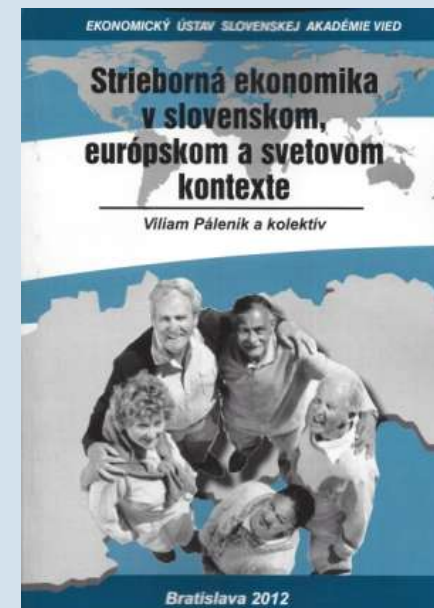
Vývoj starnutia populácie v relevantných častiach sveta

Parciálne výstupy vybraných teoretických kapitol dvoch publikácií
Viliam Páleník a kolektív: *Strieborná ekonomika*

VERONIKA HVOZDÍKOVÁ, Ekonomický ústav SAV

Štruktúra prezentácie

- Zmeny v demografickom profile Európy
- Globálny rozmer demografického prechodu (z pohľadu potenciálu exportu striebornej ekonomiky EÚ do ostatných ekonomických centier sveta)
 - *Case study*: Čína

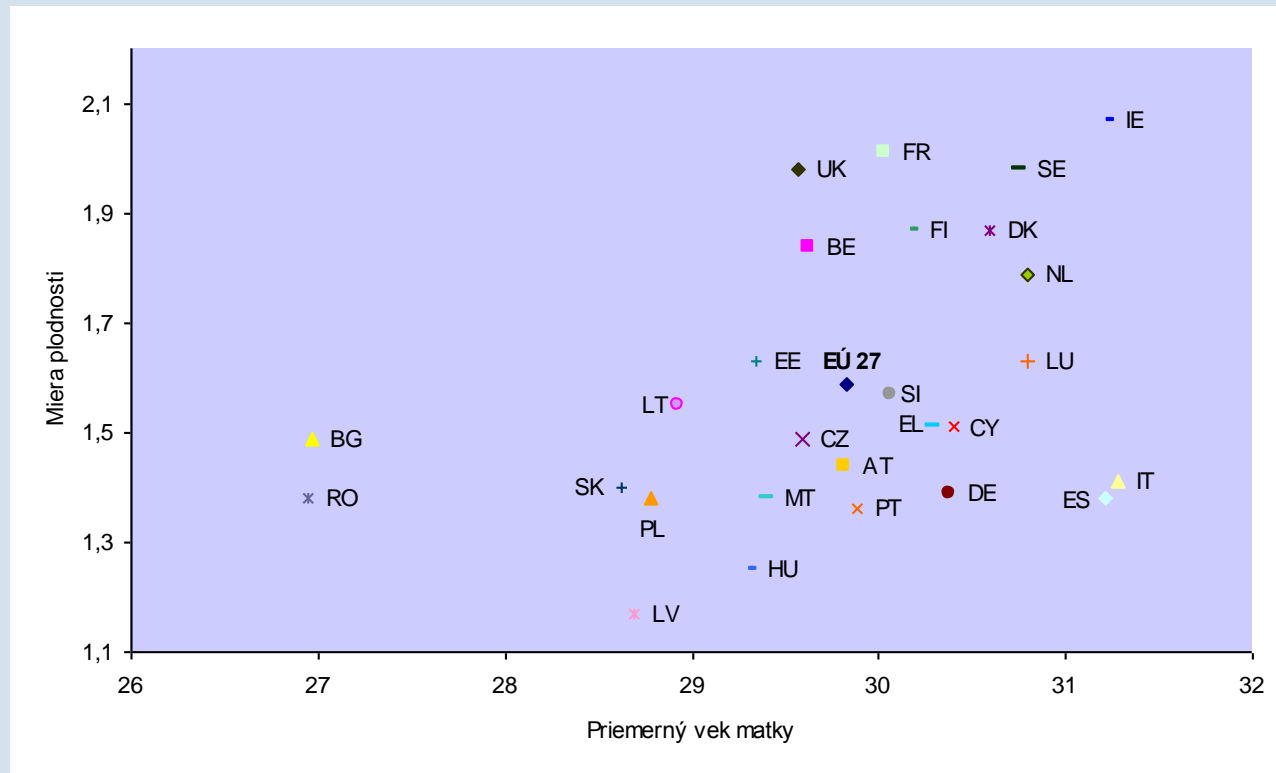

Demografický kontext starnutia populácie v Európe

- Najnovšie trendy vo vývoji demografického profilu Európy
 - Nový model reprodukčného a rodinného správania
=> nárast podielu starších vekových kohort
 - Rastúca miera pôrodnosti po r. 2003
(Priemerná úhrnná plodnosť sa v EÚ vyšplhala z 1,45 na 1,58 - 2012)
 - Efekt odložených pôrodov
 - Zvyšujúci sa priemerný vek matiek pri pôrode
(v 12 štátoch EÚ je priemerný vek matky pri pôrode vyšší ako 30 rokov, pred 10 rokmi to boli len 4 krajiny)
 - Ani prebiehajúce zmeny rodinného správania (nárast rozvodovosti, početnosti kohabitácií, či pokles počtu manželstiev) **nezabránili nárastu pôrodnosti v Európe** (naopak, vyššiu mieru plodnosti majú práve krajiny, kde k týmto zmenám dochádza vo väčšom rozsahu; až v 7 členských štátoch je približne polovica detí narodená mimo manželstva)

Demografický kontext starnutia populácie v Európe

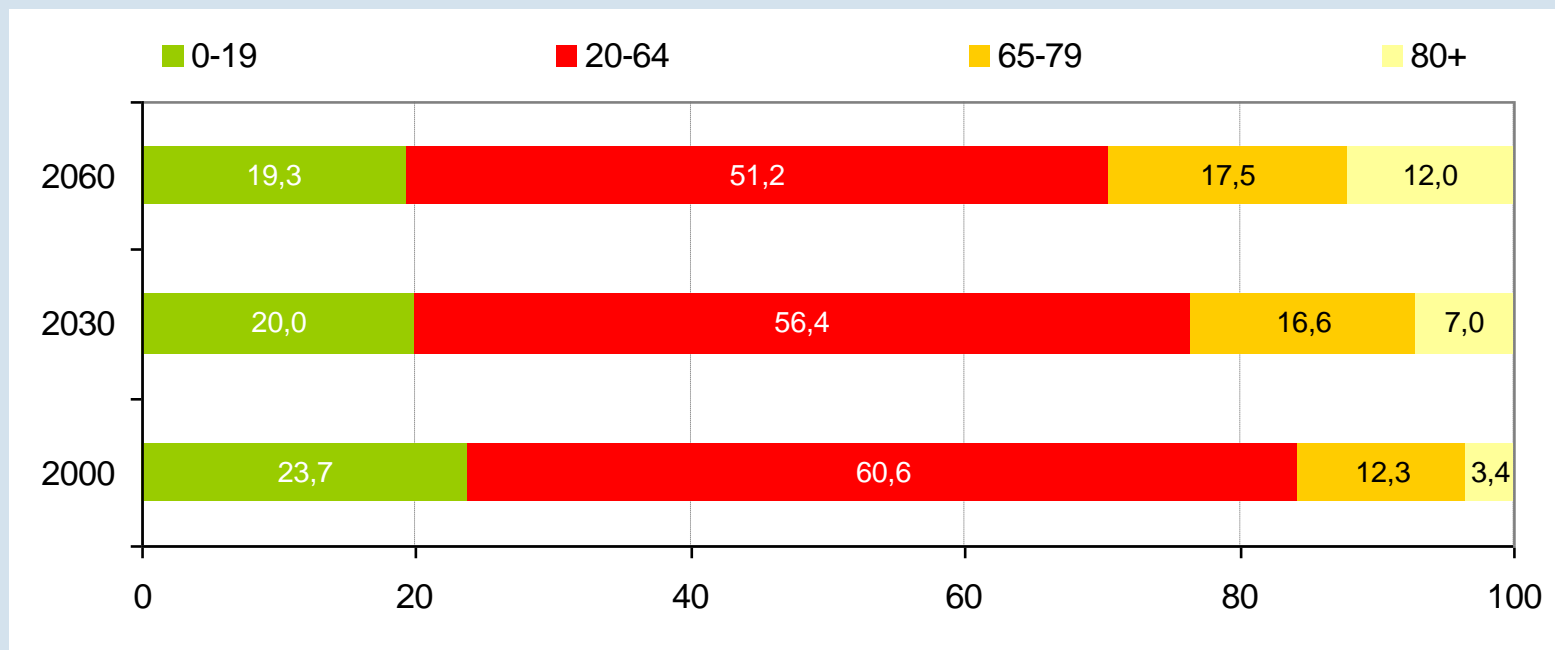
Porovnanie priemerného veku matky pri pôrode a mier plodnosti v krajinách EÚ

Prameň: Podľa údajov v databáze Eurostat (demo_find).

Demografický kontext starnutia populácie v Európe

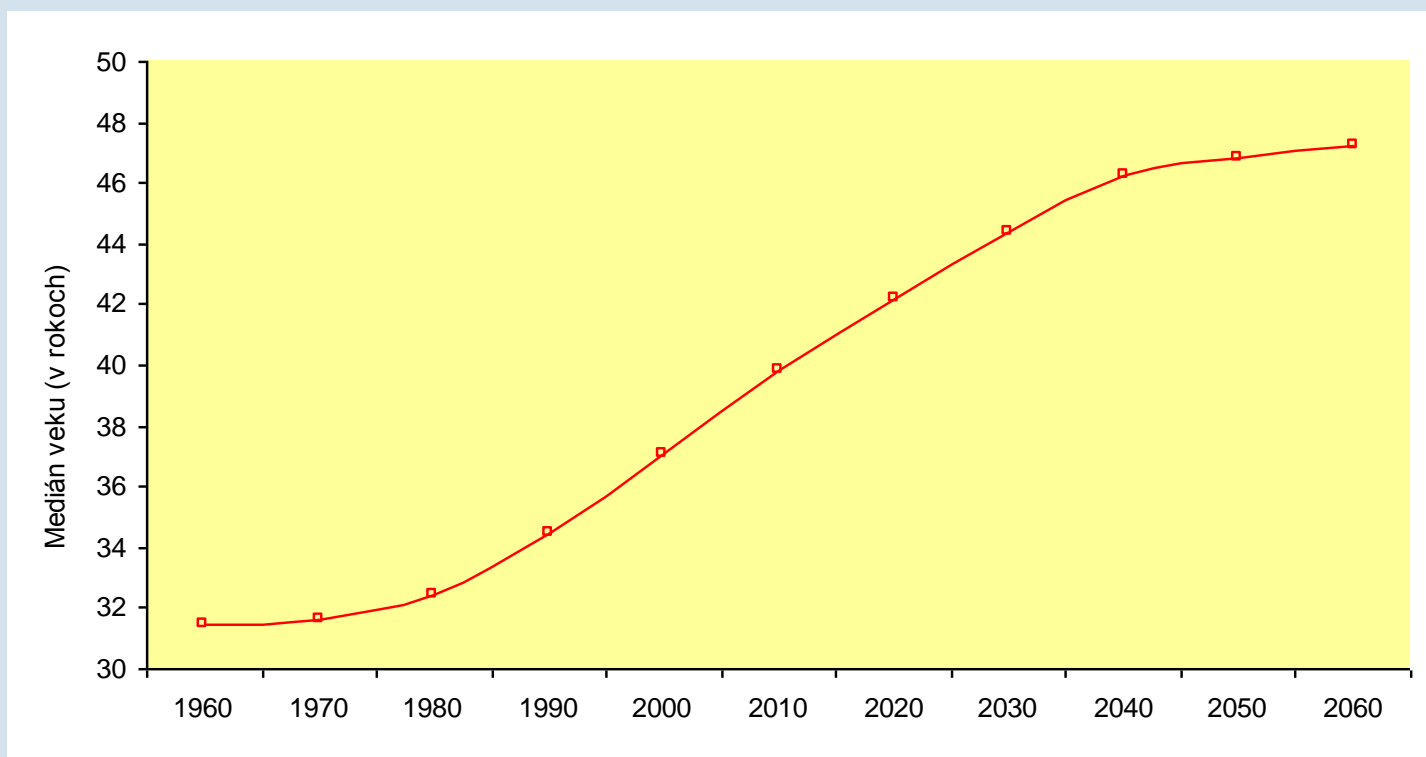
Veková štruktúra populácie EÚ 27 v rokoch 2000, 2030 a 2060 (v %)

Prameň: Rok 2000 skutočné hodnoty podľa databázy Eurostatu (demo_pjanind), roky 2030 a 2060 vypočítané hodnoty podľa EUROPOP 2010 (proj_10c).

Demografický kontext starnutia populácie v Európe

Medián veku (priemer EÚ 27) v referenčnom období 1960 až 2060

Prameň: Statistics in focus 23/2011.

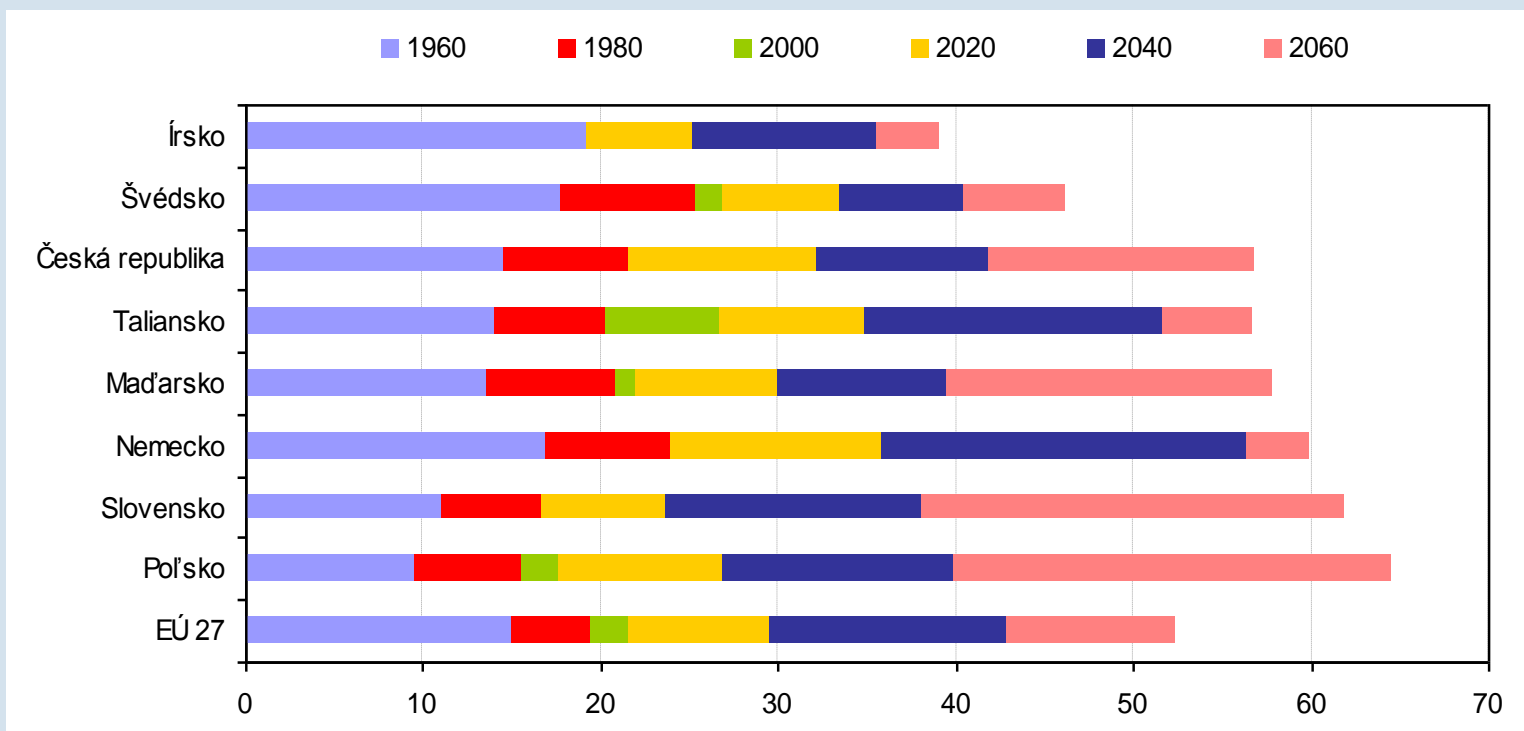
Demografický kontext starnutia populácie v Európe

- Najvyšší prírastok priemernej hodnoty vekového mediánu medzi dvoma dekadami bol zaznamenaný v období 2000-2010 (2,7 roka, čo je najvyššia hodnota v sledovanom období), od tohto momentu síce vekový medián naďalej stúpa, avšak jeho prírastky sú čoraz menšie. Ku koncu referenčného obdobia sa prognózovaný vekový medián stabilizuje na novej, vyššej hodnote. Krajiny ako Fínsko, Švédsko, Dánsko dosiahli najvyšší prírastok mediánu veku ešte v období 1980-1990. V nasledujúcom desaťročí to boli Rakúsko, Nemecko, či Holandsko. K najmladším populáciám z tohto pohľadu patria Litva, Lotyšsko, Rumunsko, tieto krajiny dosiahnu najvyšší prírastok vekového mediánu až po roku 2030.
 - Rozdiely medzi krajinami v načasovaní a rýchlosti procesu starnutia môžu viesť k tomu, že populácie, ktoré patrili ešte pred pár desaťročiami k najstarším, budú v čase stabilizácie tohto demografického javu tvoriť skupinu najmladších a naopak. Najvhodnejším príkladom je Švédsko, ktoré bolo európskou krajinou s najstaršou populáciou počas veľkej časti predošlého storočia (patrilo dlho k vekovo najstarším populáciám vo svete vôbec). Na prelome 20. a 21. storočia prevzalo toto prvenstvo Taliansko, ale už v roku 2004 bolo krajinou s najvyšším mediánom veku Nemecko a Nemecko sa v tejto pozícii udržalo doteraz. Prvenstvo v rebríčku vekovo najstarších populácií by si Nemecko malo udržať približne do roku 2040, ku koncu prognózovaného obdobia (2060) sa však medzi krajiny s najstaršou populáciou zaradia štáty ako Lotyšsko, Rumunsko, Poľsko a Slovensko.

Demografický kontext starnutia populácie v Európe

Nárast indexu závislosti starších vo vybraných krajinách EÚ (1960 – 2060)

Index závislosti starších (v literatúre aj ako index ekonomickej závislosti starých ľudí) reprezentuje pomer medzi počtom osôb v poproduktívnom veku (vo všeobecnosti vek považovaný za ekonomicky neaktívny, podľa definície Eurostatu) a počtom osôb v produktívnom veku.

Prameň: Eurostat.

Globálny rozmer demografického prechodu

- ❑ v rebríčku dvadsiatich najstarších populácií sveta podľa vekového mediánu, ktorý vedie Japonsko, sa nachádza až 18 európskych krajín
- ❑ hodnota indexu starnutia narastie vo vyspelých krajinách v horizonte prognózy 1,6-násobne, v rozvíjajúcich sa regiónoch však dosiahne 3,5-násobok svojej súčasnej hodnoty
- ❑ v celosvetovom meradle prekročí po prvý krát počet osôb starších ako 60 rokov počet detí mladších než 15 rokov v roku 2045, vo vyspelých krajinách (teda v krajinách, v ktorých v priemere proces starnutia pokročil zatiaľ najviac) došlo k tejto zmene v pomere uvedených zložiek populácie už v roku 1998
- ❑ vo vyspelých krajinách už dnes viac ako pätina populácie vo veku 60+ (do roku 2050 by to mala byť presne štvrtina v prípade osôb 65+), v rozvíjajúcich sa krajinách narastie podiel tejto vekovej kategórie z dnešných 8 % na 20 %, teda jednu pätinu, do roku 2050
- ❑ Európa je regiónom s najväčším podielom osôb vo veku nad 65 rokov a toto prvenstvo si ponechá do konca prognózovaného obdobia, keď sa jej vyrovná región východnej Ázie

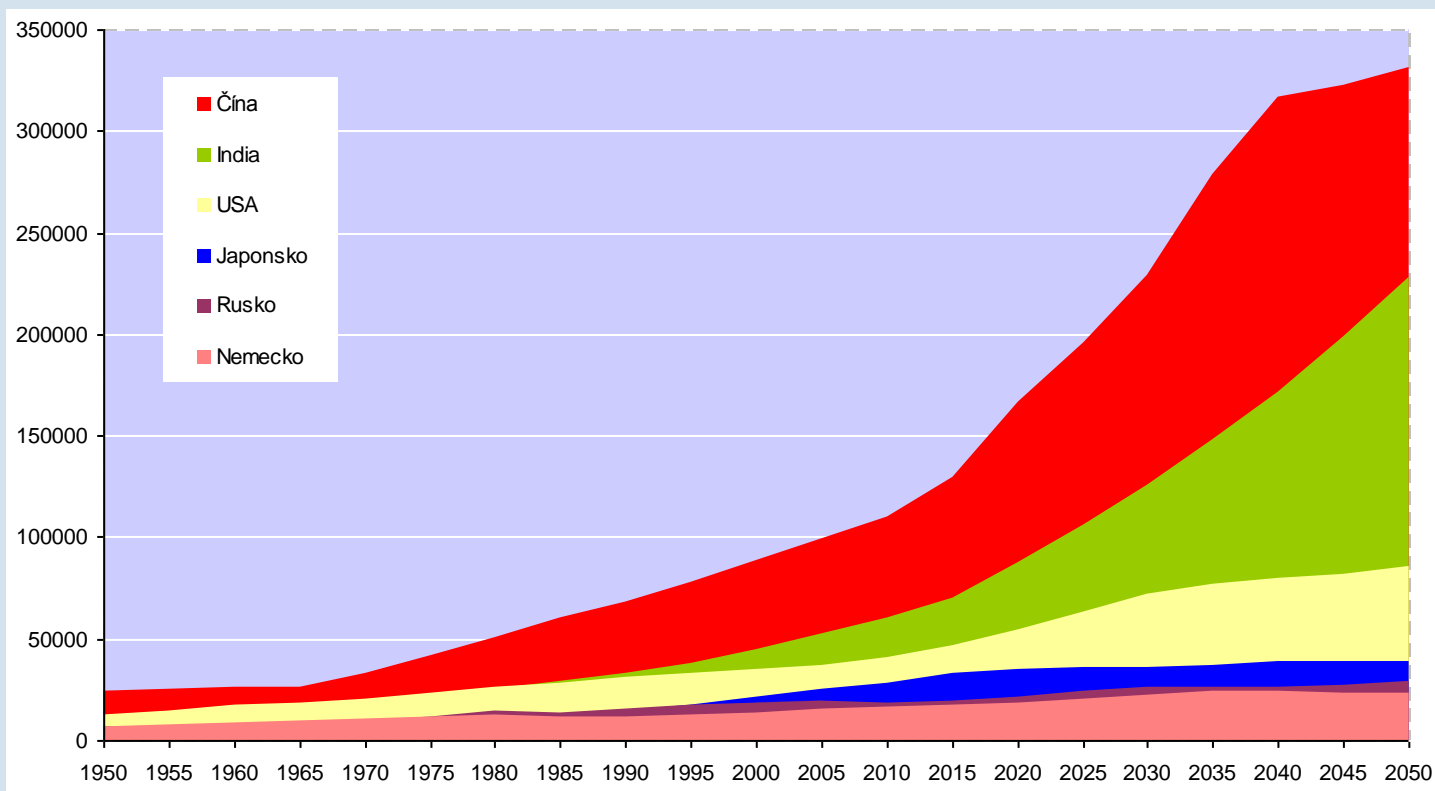
Globálny rozmer demografického prechodu

□ Početnosť seniorskej populácie

- Z hľadiska zamerania projektu je dôležitou demografickou informáciou početnosť starších populácií hlavných hospodárskych partnerov EÚ, keďže vypovedá o veľkosti potenciálneho trhu a spolu s informáciou o ekonomickej sile i o veľkosti potenciálneho dopytu po produkcii striebornej ekonomiky.
- V roku 1950 boli na svete len tri krajiny, v ktorých žilo viac než 10 miliónov ľudí vo veku 60 rokov a viac, resp. 65 rokov a viac: Čína (41,6 miliónov osôb nad 60 rokov, z toho 24,8 mil. vo veku 65+), India (20 miliónov osôb starších 60 rokov; 11,7 mil. vo veku 65+) a USA (19,7 miliónov nad 60 rokov, z toho 13 miliónov starších 65 rokov).
- V súčasnosti má 11 krajín populáciu vo veku 65+ početnejšiu než 10 miliónov (12 krajín v prípade 60+; do roku 2050 to bude už 32 krajín, v ktorých populácia 60+ prekročí hranicu 10 miliónov). K Číne, Indii a USA pribudli napríklad Japonsko, Ruská federácia, Nemecko.

Globálny rozmer demografického prechodu

Nárast populácie staršej ako 65 rokov vo vybraných krajinách, 1950 – 2050 (v tis. osôb)

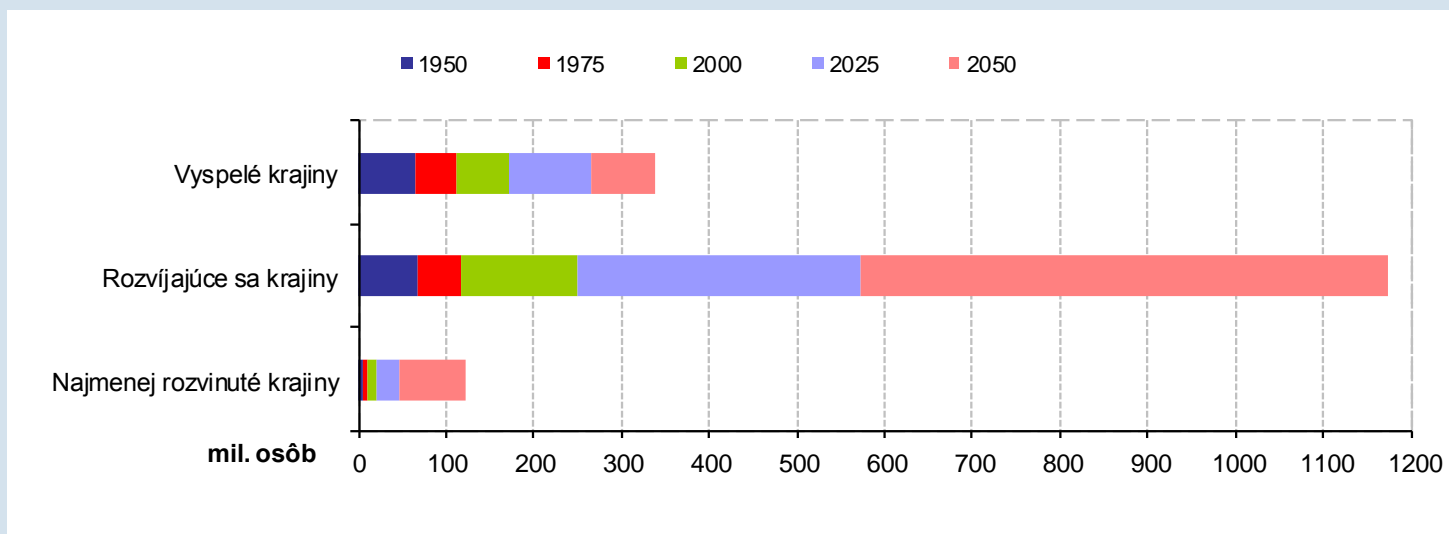

Prameň: Spracované podľa dát databázy World Population Prospects; 65+; stredný variant (OSN).

Globálny rozmer demografického prechodu

- Kým vo vyspelých krajinách bude v roku 2050 žiť 337 mil. osôb vo veku 65+, v rozvíjajúcich sa krajinách to bude takmer 1,2 miliardy (graf, os x). Len medzi rokmi 2025 a 2050 pribudne v rozvíjajúcich sa krajinách bezmála 600 miliónov ľudí starších ako 65 rokov.

Prírastky v početnosti populácie 65+ v hlavných regiónoch sveta, 1950 – 2050 (v mil. osôb)

Poznámka: Farebne odlišené dieliky zobrazujú prírastky v čase k výslednej hodnote.

Prameň: Spracované podľa dát databázy OSN World Population Prospects; stredný variant (OSN).

Globálny rozmer demografického prechodu

- ▣ Najväčšie populácie seniorov sa budú koncentrovať v rozvíjajúcich sa regiónoch sveta – do roku 2050 bude v týchto krajinách žiť 77 % svetovej seniorskej populácie (65+). V piatich krajinách sveta bude v tom čase početnosť seniorskej populácie presahovať hranicu 50 miliónov: v Číne, Indii, USA, Indonézii a Brazílii.
- ▣ Vzhľadom na spomínanú očakávanú dynamiku rastu seniorskej populácie neprekvapuje, že len jedna z týchto krajín patrí k vyspelým ekonomikám..

Potenciál exportu striebornej ekonomiky EÚ

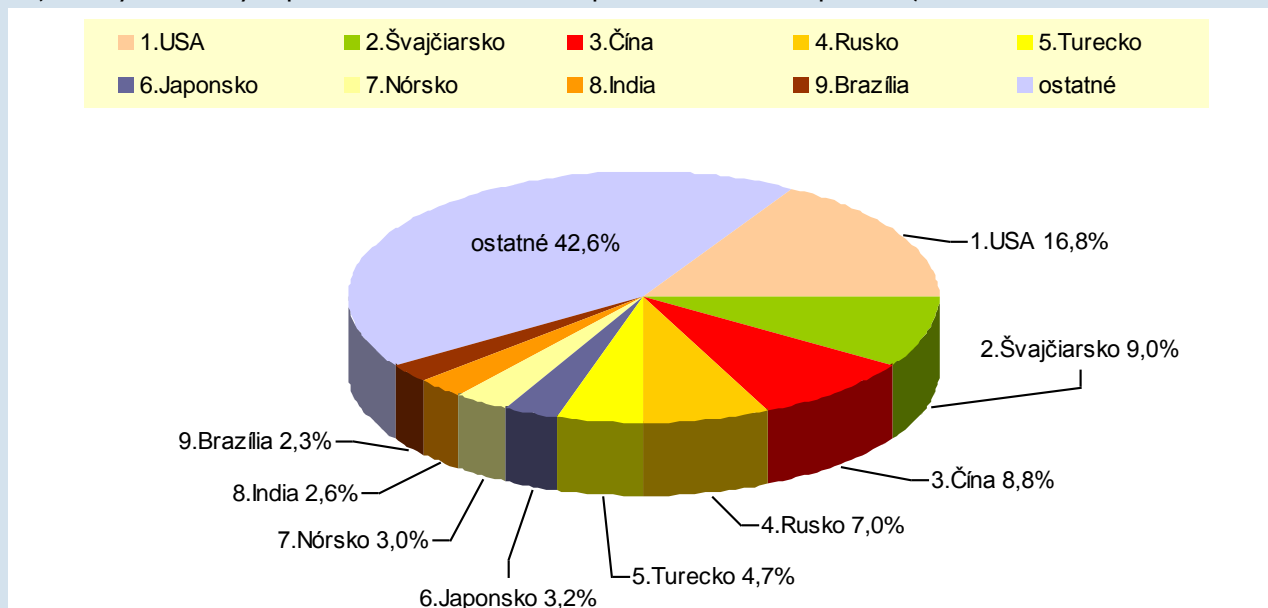
- Starnutie vo svete z pohľadu potenciálu exportu striebornej ekonomiky EÚ do ostatných ekonomických centier sveta
 - Cieľom poslednej časti je identifikovať trhy zaujímavé z hľadiska uplatnenie produkcie striebornej ekonomiky EÚ (prípadne SR), zohľadňujúc pritom intenzitu existujúcich obchodných vzťahov, mieru rastového potenciálu obchodných partnerov, ako i rozsah procesu starnutia ich populácií, ktoré podmieni ich pozíciu v rámci budúceho globálneho dopytu po produkcii určenej pre strieborný trh. Porovnanie sa tak sústreďí na hlavných exportných partnerov Únie, u ktorých dochádza k procesu starnutia ich populácií a zároveň majú nezanedbateľný ekonomický potenciál, z vyspelých krajín ide o Japonsko a USA, z rozvíjajúcich sa ekonomík o krajiny BRIC

Potenciál exportu striebornej ekonomiky EÚ

- USA, Japonsko a krajiny BRIC predstavujú v súčasnosti šesť zo sedem najvýznamnejších mimoeurópskych exportných partnerov EÚ (najvýznamnejších z pohľadu ich podielu na celkovom exporte EÚ do mimoeurópskych teritórií)

Teritoriálna štruktúra exportu EÚ

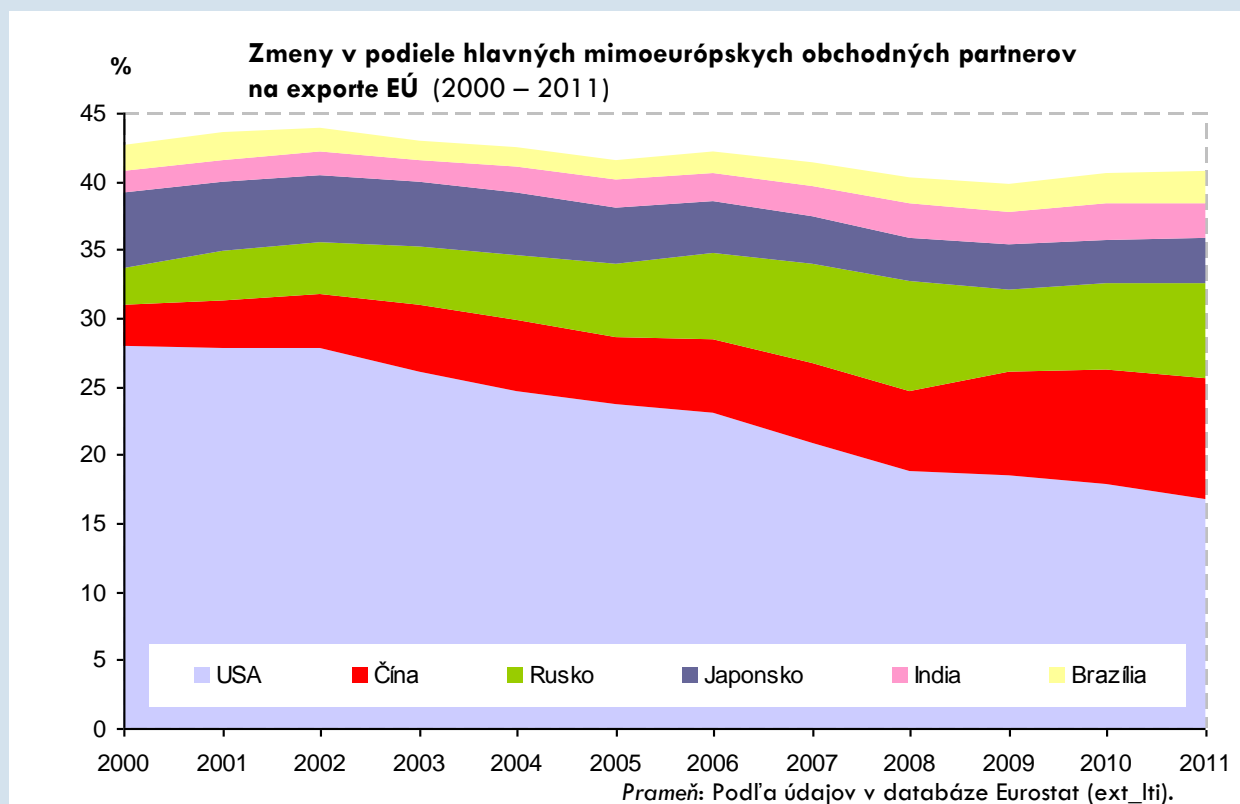
(Podiely obchodných partnerov na celkovom exporte EÚ v % a ich poradie)

Prameň: Podľa údajov v databáze Eurostat (ext_lti – databáza zahraničného obchodu s tovarom).

Potenciál exportu striebornej ekonomiky EÚ

- Dynamický pohľad na vývoj exportu do týchto krajín poskytuje porovnanie v čase, ktoré odkrýva rozdielny vývoj v prípade exportu EÚ do vyspelých krajín a do rozvíjajúcich sa ekonomík

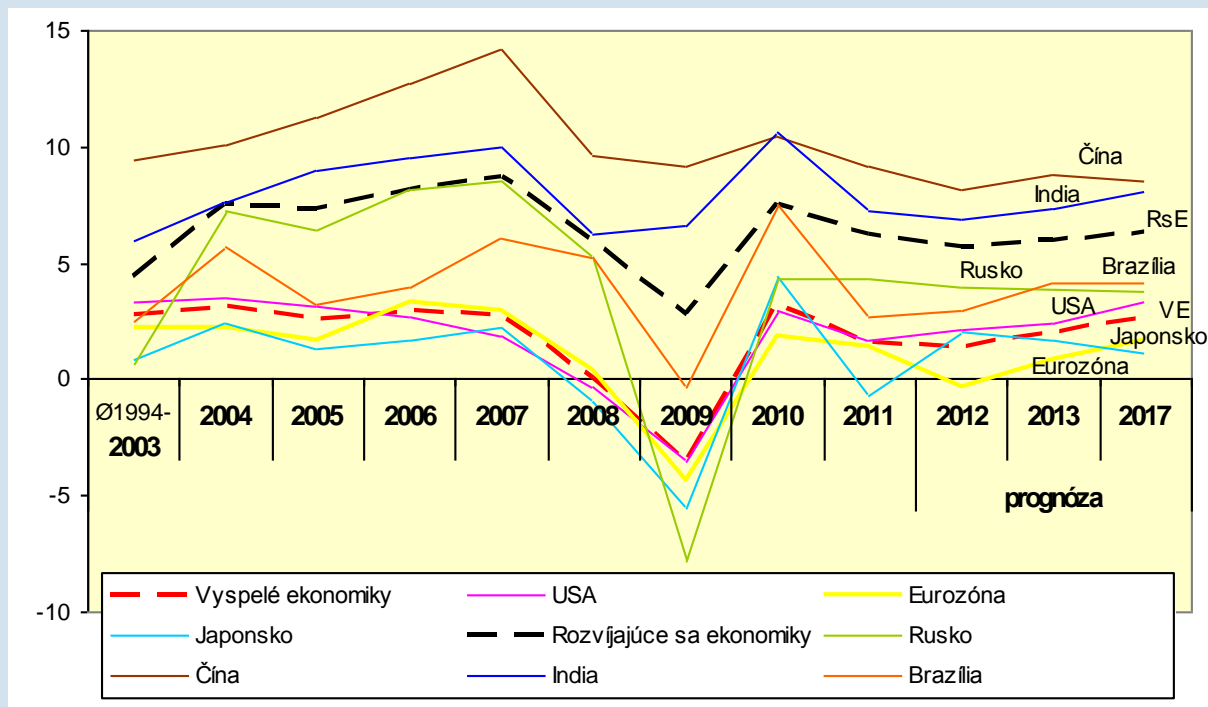

Potenciál exportu striebornej ekonomiky EÚ

- Potenciál exportu striebornej produkcie do krajín BRIC:
 - ▣ rastúci podiel exportu EÚ (i SR) do rozvíjajúcich sa ekonomík
 - ▣ ich rastúca ekonomická sila
 - ▣ zvyšujúci sa podiel na svetovom obchode
 - ▣ Početnosť seniorskej populácie (determinuje veľkosť potenciálneho trhu) a dynamika, s akou populácie týchto krajín starnú

Potenciál exportu striebornej ekonomiky EÚ

Vývoj outputu vo vyspelých a rozvíjajúcich sa regiónoch a v hlavných ekonomikách
(Medziročná zmena v percentách; 1994 - 2017)

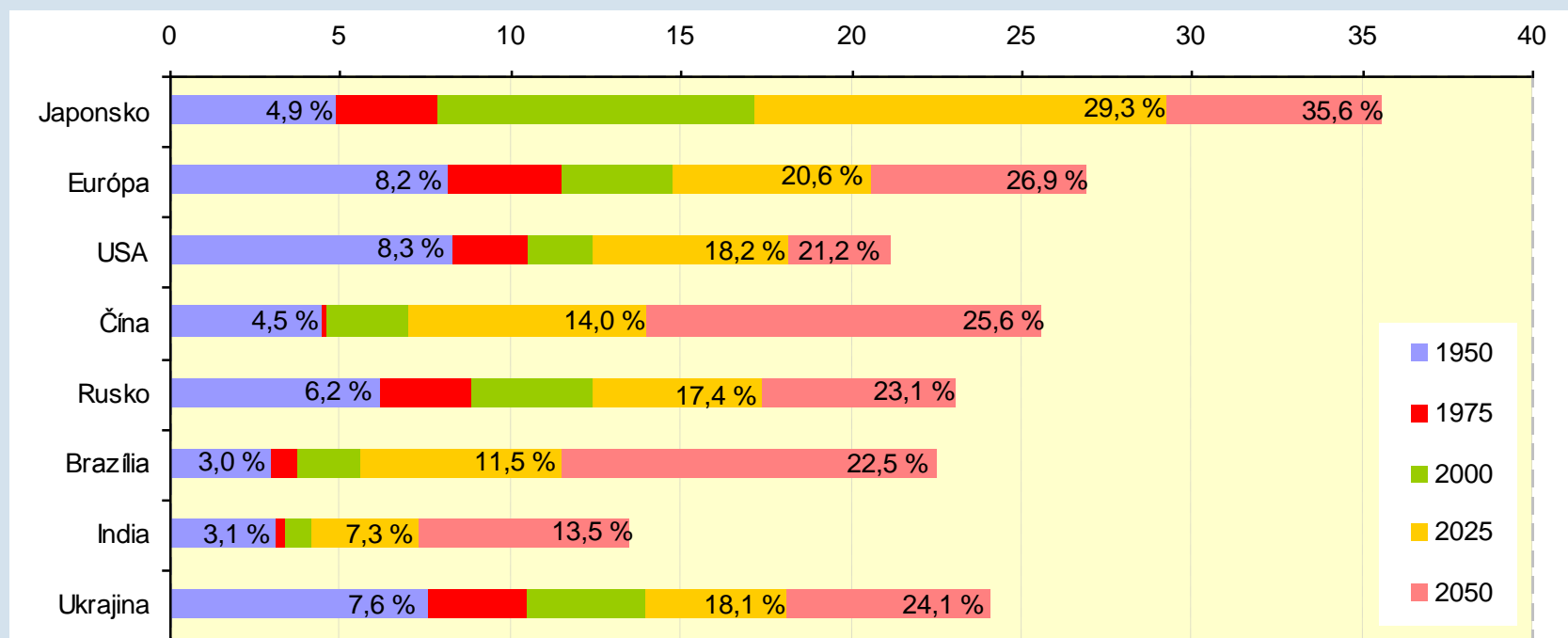

Poznámka: Skupina „vyspelé ekonomiky“ a „rozvíjajúce sa ekonomiky“ podľa kategorizácie MMF.

Prameň: Spracované na základe údajov MMF.

Potenciál exportu striebornej ekonomiky EÚ

Porovnanie nárastu podielu osôb 65+ na celkovej populácii vybraných krajín (1950 – 2050; v %)

Poznámka: Označenie „Európa“ zahŕňa všetky európske krajiny, nielen členské štáty EÚ.

Prameň: Spracované podľa dát databázy OSN World Population Prospects; stredný variant (OSN).

Case study - Čína

- 50. roky: miera plodnosti 6 detí na ženu
- 70. roky: *wan xi shao* – univerzálne rodinné plánovanie; politika jedného dieťaťa
- 90. roky: socioekonomické zmeny
- Dnes: miera plodnosti 1,5 dieťaťa na ženu
- Podiel osôb 65+: 2000 – 6,9 %, 2010 – 8,9 %, 2050 – 25,9 % (NBS)
- Početnosť populácie 65+ rastie: 130 mil. (2012), 200 mil. (2030), 331 mil. (2050)
- Najpočetnejšia seniorská populácia na svete
- Tretia najväčšia ekonomika sveta (HDP v PKS)

Case study - Čína

- Špecifiká:
 - ▣ Strieborní spotrebitelia cenovo senzitivnejší
 - ▣ Lojalita k značke, domácim produktom
 - ▣ Odporúčania rodiny
 - ▣ Obrovské disparity medzi mestami a vidiekom

- Verejné systémy:
 - ▣ 95 % krytie zdravotným poistením
 - ▣ Penzijný systém – komplikovaný, nerovnomerný (4 penzijné schémy)
 - ▣ Syndróm „prázdnych hniezd“ vs inštitucionalizovaná starostlivosť

- Štruktúra spotreby podľa veku (rast dopytu: zdravie, doprava, vzdelávanie, rekreácia)

Case study - Čína

- Ekonomické postavenie seniorov
 - Priemerná penzia v meste: 1530 juanov, na vidieku: 74 juanov
 - $\frac{3}{4}$ seniorov v mestách odchádzajú po dovŕšení dôch. veku do dôchodku, viac ako 50 % seniorov na vidieku naďalej pracuje (44 % z nich v poľnohospodárstve)
 - Vidiek: 75 % seniorov označilo za hlavný zdroj príjmu rodinu, 6 % penziu, ale MAJETOK

Hlavný zdroj finančných príjmov starších osôb (65+) v roku 2002 (v % respondentov)

	Mestské časti	Vidiecke časti	Celkovo
Dôchodok	37,8	5,5	19,9
Manžel/manželka	2,4	1,9	2,1
Deti	43,8	69,0	57,8
Vnúčatá	3,9	6,0	5,0
Iní príbuzní	0,4	0,7	0,6
Miestna samospráva; komunita	5,8	4,2	4,9
Vlastné príjmy	3,9	11,3	8,0
Iné	2,1	1,3	1,7

Prameň: Chen – Eggleston – Li (2011); podľa prieskumu National Aged Population Survey.

Case study - Čína

- Reformy, úprava legislatívy
- Pracovné skupiny, poradné orgány vlády a rezortov
- Pilotné aktivity: Sun City, reverzné hypotéky (Peking, Šanghaj, Guangzhou, Wuhan)
- Systém kupónov na denné potreby pre najstarších (Peking)
- Úľavy (výhodný prenájom pozemkov)
- Podpora komunit
- Zmena organizácie tradičnej čínskej rodiny
- Nové príležitosti (opatrovatelstvo, zdravotná staros., asistenčné služby, „starnutie doma“ – produkty zvyšujúce sebestačnosť a mobilitu)
- Potravinársky priemysel, stavebníctvo, poisťovníctvo, doprava, automobil. priemysel, medicínska turistika, kozmetická chirurgia... (Šanghajské EXPO 12)

Záver

- Do roku 2050 bude 331 mil. čínskych seniorov (vo veku 65 rokov a viac), 228 mil. indických seniorov, 85 mil. seniorov žijúcich v USA a niečo viac ako 50 mil. seniorov v Brazílii predstavovať nielen najväčšie populácie osôb nad 65 rokov na svete, ale i najväčšie potenciálne trhy pre uplatnenie produkcie striebornej ekonomiky. Z pohľadu Slovenska a krajín Európskej únie nejde len o krajiny s budúcou najpočetnejšou seniorskou populáciou a o ekonomiky s vysokým alebo zvyšujúcim sa podielom na tvorbe globálneho outputu, ale i o už dnes významných, resp. najvýznamnejších obchodných partnerov (z pohľadu ich podielu na exporte či importe EÚ, resp. SR). Potenciálny dopyt po striebornej produkcii v rozvíjajúcich sa ekonomikách rastie s rastom ich životnej úrovne, s prebiehajúcimi spoločenskými a hospodárskymi zmenami, ale závisí i od toho, ako sa vysporiadajú ony samé s procesom starnutia ich populácií.

Ďakujem za pozornosť

*„Zostarnúť nemusí znamenať
pomalšie rásť“*

Chawla, 2007

Ekonomický ústav SAV

Šancová č. 56
Bratislava 811 05

Tel.: +421-2-5249 8214

Fax: +421-2-5249 5106

veronika.hvozdikova@savba.sk

Propagácia prác

a podujatí...

Euroforum

Konferencia s názvom Euroforum je odborná diskusia v oblasti najväčšieho hospodárskeho regiónu v Európe (USA, Kanada) v rámci vývoja hospodárskeho a sociálneho rozvoja v rámci hospodárskej politiky (E) a sociálneho rozvoja.

Na základe zistení je možné prezentovať štandardnú úroveň na výskumnej úrovni a poskytovať informácie o ekonomickom rozvoji, čo je veľmi dôležitou súčasťou prípravy a realizácie politiky. Zaujímavým aspektom konferencie je aj to, že konferencia je otvorená pre odborníkov z rôznych oblastí, ktorí sa zúčastňujú na konferencii.

Organizácia podujatia Euroforum patrí do kompetencií ústavu SAV, ktorý má úlohu v oblasti hospodárskeho a sociálneho rozvoja v rámci hospodárskej politiky (E) a sociálneho rozvoja.

Kontakt - info@eusasav.sk

Nádaný text...

Domov | Základné informácie » | Aktuálny | Pracovníci | Vedecké podujatia » | Projekty | Publikácie | Ekonomický časopis | Kontakt

Publikácie ústavu

Okrem periodických publikácií Vývoj a perspektívy svetovej ekonomiky a Hospodársky vývoj Slovenska, ktoré vychádzajú každoročne, vydáva Ekonomický ústav monografie a zborníky s rôznym tematickým zameraním. Ich individuálne profily nájdete v sekcii Publikácie.

Najnovšie publikácie

Paradigmy zmien v 21. storočí.
Hľadanie kontúr v mozaike

Aktuality

Paradigmy budúcich zmien v 21. storočí
Štvrtok, 2. máj, 2013
Pozývame Vás na medzinárodnú vedeckú konferenciu Paradigmy budúcich zmien v 21. storočí III. v Smoleniciach na zámku v dňoch 16. - 18. septembra 2013

Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2012 a výhľad do roku 2014
Utorok, 30. apríl, 2013
Pravidelný analytický pohľad na to, čo sa v ekonomike v predchádzajúcom roku udialo a aký možno očakávať vývoj v najbližšom období.

Konferencia o dôsledkoch starnutia
Pondelok, 29. apríl, 2013

Výskumné oddelenia

- Svetová ekonomika
- Makroekonómia a znalostná ekonomika
- Sociálno-ekonomický rozvoj a trh práce
- Ekonomické modelovanie a analýzy
- Empirický výskum

Ekonomický časopis

EKONOMICKÝ CASOPIS
Časopis pre ekonomickú teóriu, hospodársku politiku a spoločensko-ekonomické prognózovanie - prináša state, diskusné príspevky a analytické štúdie z oblasti ekonomickej teórie, hospodárskej politiky, teórie a